

Ortaokul Öğrencilerinin Kitap Edinme Eğilimleri

Nuran Çaylıoğlu İşnel* Kübra Karadağ** Ahmet Benzer**

ARTICLE INFO

Received:21.09.2024
Revised form: 03.10.2024
Accepted:09.10.2024
Doi:10.31464/jlere.1553932

Keywords:

kitap eğilimi
kitap edinimi
kitap edinme etkinlikleri
Türkçe ders kitabı

ABSTRACT

Bu çalışmada kitap okuma alışkanlığının somut göstergelerinden biri olan öğrencilerin kitap edinme eğilimleri incelenmiştir. Araştırmada öğrencilerin kitap edinme eğilimlerini yönlendiren değişkenler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında ders kitabındaki metinler ile kitap önerisi, sınav yapılması, yazar söyleşisi, müze gezisi ve disiplinlerarası çalışma gibi değişkenlerin öğrencilerin kitap edinme eğilimleri üzerindeki rolü araştırılmıştır. Araştırma nitel araştırma yönteminin desenlerinden olan durum çalışması deseni kullanılarak hazırlanmıştır. Araştırmanın çalışma kümesini, İstanbul'daki bir ortaokulun 6. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma 29 hafta sürmüştür. Çalışmanın başlangıcında yapılandırılmamış görüşme formu ile öğrencilerin kitap edinmelerindeki etkenler sorgulanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan araştırma verileri içerik analizine tabi tutularak kodlanmış ve ulaşılan bulgular yorumlanmıştır. Her bir etkinliğin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri ortaya çıkartılarak SWOT analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda ders kitaplarındaki metinlerin öğrencileri kaynak kitaba yönlendirmediği sonucuna ulaşılmıştır. II. dönem yapılan etkinlikler sonucunda öğrencilerin bir kitabı en çok sınav yapılacağı uyarısı ile edindiği, öğrencilerin %88'inin yazar söyleşisi ve disiplinlerarası çalışma etkinlikleri sonrası kitap edindikleri görülmüştür.

Bilgilendirme

Yayın Etiği Bilgilendirme

Araştırma ve Yayın Etiğine uygun olarak Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından 30/09/2022 tarihli 371127 sayılı kararıyla izin alınmıştır.

Yazarların katkı Oranı

Yazarların katkı oranları eşittir.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada bir çıkar çatışması yoktur.

Gönderim

Çaylıoğlu İşnel, N., Karadağ, K., & Benzer, A. (2024). Ortaokul öğrencilerinin kitap edinme eğilimleri. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, 10 (2)*, 480-498.

* Türkçe öğretmeni, 0000-0002-2068-7917, <https://orcid.org/0000-0002-2068-7917>, Londra Büyükelçiliği Eğitim Müşavirliği, nurancaylioglu@gmail.com

** Türkçe öğretmeni, 0000-0002-6170-2052, <https://orcid.org/0000-0002-6170-2052>, kubrakaradag500@gmail.com

** Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, ahmetbenzer@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3579-3699, <https://orcid.org/0000-0003-3579-3699>

Giriş

Kitap edinme eğilimi, kitap okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin ilk ve öncelikli davranışıdır. Kitap edinme sürecinde öğrenciler nelerden etkilenir sorusunun cevabı, bazen reklam bazen tanıtım bazen de arkadaş tavsiyesi olabilir. Öğretim sürecinde öğretmenin kitap edinme sürecine etkisi ve bu etkinin öğrenciler üzerine yansımaları bu çalışmanın oluşmasına katkı sağlamıştır.

Kitap edinme eğilimlerinde önemli değişkenlerden birisi ders kitaplarıdır. Türkçe ders kitapları, küçük metin kesitlerinden oluşur. Türkçe Dersi Öğretim Programına (MEB, 2019) göre öğrencilerin Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserleri aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanır.

Günümüzde teknolojinin gelişimine paralel olarak eğitim-öğretim süreçlerinde dönüşümler yaşanmaktadır. Ancak ders kitapları hiçbir zaman önemini kaybetmemiştir. Öğrenme ve öğretmeyi desteklemekte büyük rol oynamaktadır. Öğrencilerin öğrenme yaşantılarına yön veren ders kitapları belirlenen kazanımların gerçekleştirilmesinde sürece önemli bir katkı sağlar. Ana dili öğretimi sürecinde de ders kitapları, Türkçe dersinin amaçları ile öğrenme alanları ve sınıflara göre kazanımların gerçekleştirilmesinde büyük bir görev üstlenmektedir. Öğrencilerin okuma alışkanlıklarını ve tercihlerini anlamak, onların okumasını teşvik etmek için gerekli önlemleri almalarına yardımcı olacaktır. Bununla birlikte öğrenciler ilgilerini çeken kitapları okumaktansa ders için okuma yapmaktadırlar (Chettri ve Rout 2013, s. 15). Ders kitapları öğrencileri kitaba yönlendiren etkenlerin başında gelmektedir (MEB, 2013, s. 77). Ders kitapları programda belirlenen hedeflere ulaşılmasına aracılık eden öğrencilere dönem, tür, dil özelliği ve edebî şahsiyetle buluşturan, öğrencide okuma alışkanlığını ve zevkini geliştiren vazgeçilemeyecek araçlardır (Güngör, 2009, s. 39). Ders kitapları bunu içerdiği metinlerde yapmaktadır, bu durumda ders kitaplarında yer alan metinlerin öğrencilerde okuma alışkanlığı kazandıracak nitelikte hazırlanması gerekmektedir. (Batur, Gülveren ve Bek, 2010, s. 35). Ders kitapları diğer kitapların okunması için aracılık yaptığı ölçüde yararını artırır (Coşkun ve Taş, 2008, s. 61). Bununla birlikte ders kitapları PISA sonuçlarıyla da doğrudan bağlantılı, temel okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi bakımından da önemlidir (Benzer, 2019, s. 100) ve öğrenciler tarafından en çok karşılaşılan okuma malzemesidir (Tella ve Akande, 2007, s. 127).

Türkçe öğretimi, bireyin okuma kültürünü oluşturması ve geliştirmesinde önemli bir yeri olan metinler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu anlamda seçilen metinlerin yer aldığı ders kitaplarının niteliği de önem kazanmaktadır (İşeri, 2007, s. 61). Çünkü ders kitapları öğrencilerde okumaya dönük ilgi uyandırmalıdır (Binbaşoğlu, 1994, s. 33) bu durumda öğrencilerdeki okuma isteğini pekiştirecektir (İşcan ve Karadağ, 2021, s. 197). Öğrencilerin okuma eğilimleri pek çok faktörden etkilenmektedir: televizyon, okul, öğretmen, aile, öğrencinin içinde bulunduğu toplum gibi (Ulu, 2019, s. 170). Chettri ve Rout (2013) yaptıkları araştırmalarında İngiltere'deki 11-18 yaş arası öğrencilerin yarısının rahatlamak için okuduklarını söylerken kitap okumak için en büyük nedenin akran etkisinin olduğunu ortaya koymuştur. Aynı araştırmada gelişmekte olan 12 ülkeden çocukların çoğunluğunun sınavları geçmek için kitap okudukları belirtilmiştir. Inderjit (2014) çalışmasında okuma alışkanlığının sadece sınıf ve evin değil, toplumun da etkisinin olduğunu

belirtmiştir. McColvin (1929, s. 200), çocukların okuma alışkanlığını geliştirmeye yardımcı olan dört faktör olduğunu belirtmiştir: okumaktan zevk alan ebeveynlerin, arkadaşların veya akrabaların etkisi; evde kitapların veya toplulukta çekici bir kütüphanenin bulunması; öğretmenlerin etkisi ve okul çalışmasının kütüphaneyle yakından ilgili olduğu gerçeği. Aydın ve Ayrancı (2018, s. 129) çalışmalarında okuma tercihlerinin önemine değinmiş, okuma tercihlerinin öğrencilerin gelecek yaşantılarına yön verdiğini belirtmektedir. Araştırmacılara göre okuma becerini geliştirirken okumayı çekici kılmak ve okuma kalitesini artırmak için okuma tercihlerine öncelik verilmelidir.

Öğrencilerin okuma eğilimlerinin neler olduğu konusunda alakalı ülke çapında yapılmış araştırmalar henüz yeterli düzeyde değildir. Okuma eğilimlerini içeren çalışmalar metin türlerine ya da okuma sıklıklarına odaklanmaktadır (Vinterek, Winberg, Tegmark, Alatalo ve Liberg, 2022). Ortaokul öğrencilerinin ne sıklıkla okuma yaptıkları, okuma süreleri ise yerel çalışmalarda ortaya konmuştur. Araştırmalarda 4. sınıf öğrencilerin ortalama okuma süreleri 8 dakika, 5. sınıf öğrencilerinin 15 dakika olarak belirtilmiştir. Yine aynı araştırmada öğrencilerin kurgusal olan ve kurgusal olmayan metinleri okuma tercihleri konusunda öğrencilerin çok azı kurgusal olmayan metinleri tercih etmektedir (Taylor, Frye ve Maruyama, 1990, s. 352). Farklı bir araştırmada öğrencilerin okuma eğilimlerinde bilinmeyen sözcüklerin az olması, çünkü yeni sözcük öğrenmekten endişe duydukları belirtilmiştir (Aydın ve Ayrancı, 2018, s. 138). Öğrencilerin okuma eğilimlerinin tespit edilmesinin okuma amacının gerçekleşmesi için önemli olduğu araştırmacılar tarafından belirtilmiştir (Can, Türkyılmaz ve Karadeniz, 2010, s. 17). Öğrencilerin okuma eğilimlerinin tespit edilmesi ise öğrencilerin okuma alışkanlıklarını ve tutumlarını etkileyen bilgileri edinmelerine fırsat sağlar (Mahbubur Rahman, Faisal Haque ve Lutful Arafat, 2020, s. 9410; Gao, 2021, s. 234).

Sınıf ortamında çocuğun maruz kaldığı önemli bir ders materyali olan ders kitabı, öğretmenin kitap tanıtımı, yazar sohbetleri gibi pek çok değişken ile öğrencilerin kitap edinmelerine nasıl etkimiz olabilir sorusu araştırılmış; sorgulanmıştır. Etkinin öğrenci üzerine yansımaları üzerine ise öğrenci görüşleri hem yazılı hem de sözlü görüşme ile alınmıştır.

Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ortaokul öğrencilerini kitap edinmeye güdüleyen etkenler nelerdir?
2. Türkçe ders kitabındaki metinlerin kitap edindirmedeki rolü nedir?
3. Öğrencilerin kitap edinmelerinde etkili olan değişkenler nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırmada, nitel araştırma yönteminin desenlerinden birisi olan durum çalışması deseni uygulanmıştır. Durum çalışması araştırmacının gerçek bir durum, güncel sınırlı bir sistem hakkında çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla derinlemesine ve farklı bilgi kaynakları aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı bir durum betimlemesi ortaya koyduğu bir yaklaşım olarak ifade edilmektedir (Creswell, 2013, s. 99). Durum çalışması farklı

şekillerde tanımlanmış olsa da “bir durumun derinlemesine çalışılıp betimlenmesi” tanımların ortak noktasıdır. Durum çalışması olaylar ve davranışlar hakkında zengin ve önemli bakış açıları sağlamasından (Brown, 2008) dolayı önemli bir bilgi edinme yöntemidir. Bu araştırmada bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Bütüncül tek durum deseni, araştırmacılar tek bir konuya odaklanır. Bu araştırmada öğretmen ve okul değişkeninin ortaokul öğrencilerinin kitap edinme etkinlikleriyle ilişkisini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Yayın Etiği

Araştırma ve Yayın Etiğine uygun olarak Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından 30/09/2022 tarihli 371127 sayılı kararıyla izin alınmıştır.

Çalışma Kümesi

Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul’da bir ortaokulda okuyan 6. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntem türlerinden biri olan kolay ulaşılabılır örnekleme türüne göre oluşturulan çalışma grubunda 12 erkek, 13 kız olmak üzere 25 öğrenci bulunmaktadır. Araştırma boyunca katılım gösteren öğrencilere rastgele katılımcı kodu verilmiştir. Araştırmacı, çalışmanın yapıldığı okulda görev yapmaktadır ve ekonomiklik/ulaşılabılırlik ilkesi gereğince çalışma bu okulda gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, yapılandırılmamış görüşme formu, yarı yapılandırılmış görüşme formları ve derinlemesine bireysel görüşmeler ile toplanmıştır. İlk görüşme formu araştırmanın birinci sorusuna yönelik olarak çalışmanın başında öğrencilere uygulanan yapılandırılmamış görüşme formudur. Bu form ile öğrencileri kitap edinmeye güdüleyen eğilimler sorgulanmıştır. Araştırmanın ikinci sorusuna yönelik olarak oluşturulmuş yarı yapılandırılmış görüşme formu toplam 19 haftalık zaman dilimine dair sorulardan oluşturulmuştur. Form üç tema olarak yapılandırılmış, öğrencilere 9 soru yöneltilmiştir. Birinci temada öğrencinin kitapta bulunan metinlerin yazarlarını tanıyıp tanımadığı, geçen dönem bu yazarların kitaplarını okuyup okumadığı araştırılmıştır. İkinci temada ders kitaplarında bulunan metinler hakkında öğrenci görüşleri ve üçüncü temada ise öğrencilerin Türkçe ders kitabında bulunmasını istedikleri metinler hakkında önerileri sorgulanmıştır. I. dönem uygulanan derinleştirilmiş görüşmeler toplamda 125 dakika sürmüştür.

II. dönem uygulanan görüşme formu ise araştırmanın ikinci evresini oluşturan ders kitabına ek etkinliklerin yer aldığı aktiviteleri içeren uygulama sonrasında uygulanmıştır. Bu form ilk formula benzerlik göstermekle birlikte ders kitabına yönelik kısımlarının çıkarılması ve etkinliklere yönelik soruların eklenmesiyle değişim göstermiştir. Her değişkenden sonra öğrencilere öğrenci günlüğü adı verilen yarı yapılandırılmış görüşme formları uygulanmış, etik ve veri gizliliği konularında bilgilendirmeler yapılmıştır. SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) analizi araştırmanın ikinci evresini oluşturan ek etkinliklerden sonra uygulanan öğrenci günlüklerinden yola çıkarak oluşturulmuştur.

Günlüklerde analizde incelenecek boyutlar göz önüne alınarak sorular hazırlanmıştır. II. dönem uygulanan derinleştirilmiş görüşmeler toplamda 100 dakika sürmüştür.

Veri Toplama Süreci

Araştırma 2021-2022 öğretim yılının tamamında gerçekleştirilmiştir. I. dönem başında öğrencilerin kitap edinmelerindeki etkenler yapılandırılmamış görüşme formu ile belirlenmiştir. Türkçe dersi yıllık planı doğrultusunda 19 hafta içinde 17 metin işlenmiş. I. dönem sonunda öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır.

II. dönem 10 hafta boyunca uygulamalar yapılmıştır. 1 hafta tasarım 1 hafta etkinlik olacak şekilde 5 etkinlik içeren bir okuma etkinliği planı oluşturulmuştur. Süreç sonunda öğrencilerin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu üzerinden alınmıştır.

Uygulama Süreci

Araştırma doğrultusunda uygulama süreci I. dönem uygulamaları yıllık plan doğrultusunda hazırlanmış, II. dönem, araştırmacılar tarafından hazırlanan okuma etkinlikleri uygulanmıştır.

I. Dönem İşlenen Metinler

Araştırma kapsamında 2021-2022 eğitim-öğretim yılı I. döneminde yıllık plan doğrultusunda 19 hafta boyunca Ata Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki 17 metin işlenmiş, yıllık plana göre işlenen metinlerin yer aldığı kitap öğrencilerle paylaşılmıştır. 8. hafta işlenen *Ben Mustafa Kemal'im* şiir metni ile 10. hafta işlenen *Bir Dünya Bırakın* şarkı türündeki metinler bir kitap içinde yer almadıkları için kaynak kitabı bulunmamaktadır. Hafta hafta işlenen metinlere ilişkin bilgiler şöyledir:

Çizelge 1. I. Dönem İşlenen Metinler

Hafta	Metin	Yazar	Kaynak Kitap
1. hafta	Vermek Çoğalmaktır	Göksu Birol	Öğreten Öyküler
2. hafta	Canım Aliye, Ruhum Filiz	Sabahattin Ali	Canım Aliye, Ruhum Filiz
3. hafta	Kuşular	Ziya Gökalp	Altın Işık
4. hafta	Sahibini Unutmayan Köpek	Hasan Lâtif Sarıyüce	Sahibini Unutmayan Köpek
5. hafta	Finlandiya'dan	Şükûfe Nihal Başar	Finlandiya
6. hafta	Aksakallı Bilge Dede	Eren Kaçmaz	Eğlendiren-Öğreten Masallar
7. hafta	Gazi'yi Görmeye Gelen Ana	Kadir Depsen	Atatürk'ün Anıları
8. hafta	Ben Mustafa Kemal'im	Süleyman Özbek	Şiir türünde müstakil olarak yazılan bu metnin kaynak kitabı bulunmamaktadır.
9. hafta	Aslanla Fare	La Fontaine	Masallar
10. hafta	Bir Dünya Bırakın	Adnan Çakmakçıoğlu	Şarkı türünde müstakil olarak yazılan bu metnin kaynak kitabı bulunmamaktadır.
11. hafta	Bayram Günleri	Halit Fahri Ozansoy	Eski İstanbul Ramazanları
12. hafta	İlaç	Ünver Oral	Çocuklara Karagöz Hikâyeleri
13. hafta	Uygarlıklar Diyarı Harran	Şükran Kaleci	Bütün Dünya 2000

14. hafta	Bayrak	Arif Nihat Asya	Bayrak Şairi Arif Nihat Asya'dan Seçmeler
15. hafta	Kiraz Yaylaları	Yakup Kadri Karaosmanoğlu	Anamın Kitabı
16. hafta	Rüzgâr	Cahit Külebi	Bütün Şiirleri
17. hafta	Son Kuşlar	Sait Faik Abasıyanık	Son Kuşlar

2021-2022 eğitim-öğretim yılı I. dönemin sonunda öğrencilere Türkçe ders kitabındaki metinlerin kaynak kitaba yönlendirmesine yönelik olarak öğrencilerle yapılandırılmış görüşme formu üzerinden görüşmeler yapılmıştır.

II. Dönem İşlenen Etkinlikler

2021-2022 eğitim-öğretim yılının II. dönemi 18 haftadan oluşmaktadır. 18 haftadan 10-11 Mart kar tatili, 11-15 Nisan ara tatil, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 2-4 Mayıs Kurban Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı ve yıl sonu sınavları nedeniyle verilen idari tatiller ve ara-yıl sonu sınavları nedeniyle 10 hafta kitap edinme etkinliği yapılmıştır. Araştırmacı tarafından 1 hafta tasarım 1 hafta etkinlik olacak şekilde 5 etkinlik içeren bir plan hazırlanmıştır. Beş etkinliğin uygulama süreci şöyledir:

Çizelge 2. II. Dönem İşlenen Metinler

Etkinlik	Metin	Yazar	Kitap	Kitap Edinme Etkinlikleri
1. Kitap Tanıtımı	Başparmak Çocuklar	Ünver Oral	Başparmak Çocuklar	<u>Kitap Tanıtımı:</u> Araştırmacı öğretmen tarafından ders kitabında metni bulunan yazarın farklı bir kitabı tanıtılmıştır.
2. Sınav	Dağın Ayla Buluştuğu Yer	Grace Lin	Dağın Ayla Buluştuğu Yer	<u>Sınav:</u> Bu kitap sene başı zümresinde 6. sınıflara önerilecek okuma kitapları arasında bulunduğu için seçilmiştir. Performans notlarının biri önerilen <i>Dağın Ayla Buluştuğu Yer</i> adlı kitap üzerinden verilmesi ile ilgili zümre kararı alınmıştır.
3. Yazar Söyleşisi	Liderin Oyuncuları	Ayşe Yamaç	Liderin Oyuncuları Hayalet Peşinde Yaz Gülü Kar Küresi Anka'nın Kanatları Kaçış İnsanüstü Robotların Dünyasında Gözlerim Olur musun?	<u>Yazar Söyleşisi:</u> Yazar söyleşisi için ders kitabında metni bulunan bir yazar olması kararlaştırılmış ancak metin yazarlarına ulaşamamıştır. Bu yüzden ders kitabındaki temalarla ortak konuları işleyen ve sıklıkla öğrencilerle buluşma etkinliklerine katılan Ayşe Yamaç davet edilmiştir. Buluşmadan önce Liderin Oyuncuları adlı kitaptan alınan bir metinden ders tasarımı

				yapılmış ve metin sınıfta işlenmiştir.
4. Müze Gezisi	Son Kuşlar (Sait Faik Abasıyanık)	Ahmet Hamdi Tanpınar	Huzur Saatleri Ayarlama Enstitüsü Sahnenin Dışındakiler Mahur Beste Aydaki Kadın Suat'ın Mektubu Şiirler Yaz Yağmuru	<u>Müze Gezisi</u> : Yazarın yaşamını konu edinen bir müze gezisinin düzenlenmesi düşünülmüştür. Ders kitabındaki metni bulunan Sait Faik Abasıyanık müzesi gezi yapılması için seçilmiştir ancak planlanan tarihlerde müzede bakım çalışmaları olduğu için ziyaretçi kabul edilmemiştir. Ulaşılabilirliği göz önünde bulunularak Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesine uygun tarihlerde randevu alınmıştır. Bu müzede Nazım Hikmet, Yahya Kemal Beyatlı, Necip Fazıl, Nedim, Orhan Pamuk gibi edebiyatçılara ayrılmış bölümler de bulunduğundan bu yazarlar da öğrencilere anlatılmıştır.
5. Disiplinlerarası Çalışma	Milli Mücadele ve Atatürk	Mavisel Yener	Öğretmenim Atatürk	<u>Disiplinlerarası Çalışma</u> : Türkçe ve sosyal bilgiler dersinin Atatürkçülük kazanımlarını kapsayan Atatürk'ün anılarını içeren Öğretmenim Atatürk adlı kitap her iki öğretmen tarafından öğrencilere önerilmiştir.

1. Kitap tanıtımı

Çalışmanın 20. haftasında (2021-2022 eğitim-öğretim yılının II. dönemi) kitap tanıtımı yapılmıştır. Türkçe ders kitabında metni bulunan ve metni işlenen yazar Ünver Oral'ın Başparmak Çocukları adlı kitabı sınıfta öğrencilere tanıtılmıştır.

2. Sınav

22. haftada Türkçe ders öğretmeni dönem sonunda öğrencilere kitap sınavı yapılacağı duyurulmuştur. Kitap Grace Lin'in *Dağın Ay'la Buluştuğu Yer* olarak belirlenmiştir. Bu kitap sene başı zümresinde 6. sınıflara önerilecek okuma kitapları arasında bulunduğu için seçilmiştir.

3. Yazar söyleşisi

24. haftada sınıfta yazar buluşması etkinliği tasarlanmıştır. Yazarın ders kitabında metni bulunan yazarlardan biri olması tasarlanmıştır. Ancak ders kitabında metni olan bir yazara ulaşılamamıştır. Bu yüzden Türkçe ders kitabındaki temalarla ortak konuları işleyen Ayşe Yamaç'a ulaşılmış ve yazar buluşma etkinliği gerçekleştirilmiştir. Etkinlikten önce *Liderin Oyuncuları* adlı kitaptan alınan bir metinden ders tasarımı yapılmış ve sınıfta metin işlenmiştir.

4. Müze gezisi

26. haftada yazarın yaşamını konu edinen bir müze gezisi düzenlenmiştir. Türkçe ders kitabında metni bulunan (Son Kuşlar) Sait Faik Abasıyanık Müzesine gezi yapılması istenmiş fakat müzede yapılan tadilat nedeniyle bu gezi Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müzesi'ne gerçekleştirilmiştir.

5. Disiplinlerarası çalışma

28. haftada disiplinlerarası çalışma yapılmıştır. Bunun için Türkçe öğretmeni ve sosyal bilgiler öğretmeni Mavisel Yener'in *Öğretmenim Atatürk* adlı kitabı sınıfa kitabı önermiştir. Belirtilen kitap, her iki disiplinin kazanımlarını da içerdiği için seçilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın nitel bir araştırma olması, veri toplama aracının açık uçlu sorulardan oluşması nedeniyle elde edilen verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi yapılarak açık kodlama yöntemine başvurulmuştur. İçerik analizi, basılı ya da görsel materyallerin sistematik bir şekilde taranarak belli kategoriler bakımından tematik olarak analiz edilmesidir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 227). Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen verilerin adlandırma, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması, frekansların hesaplanması ve yorumlama aşamalarına dikkat edilmiştir. Yapılan içerik analizinin adlandırma ve kategori geliştirme aşamasında elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve kodlanmıştır. Geçerlik ve güvenilirliğin sağlanmasında değerlendirilen veriler farklı bir alan uzmanı tarafından tekrar kodlanmış ve karşılaştırılan kodlamalarda benzerlik ve farklılıklar tespit edilerek kararsız kalınan maddelere tekrar bakılmış ve temel noktaları temsil eden temalar (kategoriler) ortaya çıkarılmıştır. Belirlenen temalar altındaki kodlar birbirleriyle ilişkili biçimde açıklanarak yorumlanmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda sonuçlar ortaya konulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmacı tarafından oluşturulan birinci yarı yapılandırılmış görüşme formu üç Türkçe öğretmeni ve bir alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Görüşler doğrultusunda kapsam geçerliğini artırmak için iki soru eklenmiş, iki soruda yapı geçerliği düşük görülmüş ve sorularda değişiklik yapılmıştır. Görüşme formu eğitim bilimleri uzmanı tarafından incelenmiş ve üç soruda değişiklik yapılarak forma son şekli verilmiştir. Daha sonra çalışmada yer almayan üç öğrenci ile yapılan ön uygulama sonucunda, soruların bir kısmında düzeltmeler yapılmış ve forma son biçimi verilmiştir.

II. dönem uygulanan kitap edinme etkinlikleri için 10 etkinlik oluşturulmuştur:

1. Metnin yer aldığı kaynak kitabın tanıtılması
2. Yazarın yaşamını konu edinen bir gezi çalışması
3. Yazar tarafından oluşturulmuş müzeye gezi düzenlenmesi

4. Yazarla söyleşi
5. Öğretmenin herhangi bir kitabı önermesi
6. Aynı kitabın farklı bir branş öğretmeni tarafından da önerilmesi (disiplinlerarası çalışma)
7. Yazarın kitabını konu edinen bir film/teyatro izlenmesi, ardından bir kitabının okunması
8. Yazarın biyografisini konu edinen bir belgesel izlenmesi, ardından bir kitabının okunması
9. Okul kütüphanesinden bir kitabın önerilmesi
10. Kitap üzerinden sınav yapılması

Hazırlanan etkinlikler uzman görüşüne sunulmuştur. 2. etkinliğin 8 ve 9. etkinlikleri kapsadığı belirtilmiştir. 3. etkinlik pandemi koşulları nedeniyle müzeye kalabalık gruplar kabul edilmemesinden dolayı gerçekleştirilememiştir. 9. etkinliğin ise öğrencilerin kitap edinmesine katkı sağlamayacağı düşünülmüştür. Uzman görüşü sonrasında okuma etkinlikleri, dönem içindeki idari tatiller ve yıllık plan doğrultusunda 5 kitap edinme etkinliğinin uygulanmasına karar verilmiştir.

Araştırmanın üçüncü sorusuna yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış form hazırlandıktan sonra üç Türkçe öğretmeni ve bir alan uzmanı tarafından incelenmiştir. Araştırmaya katkısı göz önünde bulundurularak hangi değişkenlerin uygulanması gerektiğine karar verilmiştir. Eğitim bilimleri uzmanı tarafından incelenen forma öneri üzerine bir soru eklenmiştir. Öğrencilerin soruları doğru anlayıp anlamadığını ortaya çıkarmak ve formun geçerliğini sağlamak için öğrencilerle bireysel görüşme yapılmıştır. Bu şekilde formun geçerliği sağlanmıştır.

Her değişkenden sonra uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formları iki Türkçe öğretmeni ve bir alan uzmanının görüşleri alınarak yapılandırılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde birinci alt probleme dair bulgular yer almaktadır. Öğrencilerin kitap edinmedeki eğilimleri şu şekildedir:

Öğrencileri kitap edinmeye motive eden unsurlar

Öğrencilerin kitap edinmelerine güdüleyen etkenlere yönelik bulgular Çizelge 3'te gösterilmiştir.

Çizelge 3. Öğrencilerin Kitap Edinmelerinde Motive Eden Unsurlar

Kitap Edinmede Motive Eden Unsurlar	f	%
Konusunun ilgi çekmesi	22	16,6
Yazarıyla tanışması	20	15,1
Yazarın imzalaması	18	13,5
Ödül verilecek olması	13	9,8
Fiyatının ucuz olması	10	7,5

Öğretmen tavsiyesi	9	6,6
Görsellerinin fazla olması	9	6,6
Müzik eşliğinde okunması	8	6,0
Arkadaşlarla birlikte okumak	8	6,0
Aileyle birlikte okunması	7	5,3
Sayfa sayısının az olması	4	3,5
Reklam yapılması	4	3,5
Toplam	132	100

Çizelge 3'e göre öğrenciler kitap edinmelerinden en çok (%16) konusunun ilgilerini çekmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu durumu yazarla tanışmak, yazarının imzalaması gibi motive eden diğer unsurlar takip etmektedir. Öğrenciler kitap edinmede en az sayfa sayısının az olması (%3,5) ve reklamının yapılması (%3,5) unsurlarını belirlemişlerdir.

Ders Kitabındaki Metinlerin Öğrencileri Kaynak Kitaba Yönlendirmesi

Bu bölümde araştırmanın ikinci sorusuna dair bulgular yer almaktadır. Öğrenciler 19 hafta boyunca ders kitabındaki metinlerle karşılaşmışlardır. Sürece öğretmen tarafından herhangi bir müdahale yapılmamıştır.

19 hafta boyunca öğrencilerin ders kitabında bulunan yazarların farklı kitaplarını edinip edinmedikleri ile ilgili durum Çizelge 4'te gösterilmiştir.

Çizelge 4. Ders Kitabındaki Metin Yazarlarının Farklı Kitaplarının Edinilmesi

Metinlerin yazarlarının farklı kitaplarını edinmesi	f	%
Evet Metin okunduktan sonra yazarın kitabının edinilmesi	1	4
Hayır	24	96
Toplam	25	100

Çizelge 4'e göre öğrencilerin yalnızca %4'ü ders kitabındaki yazarların kitaplarına ulaştıklarını ifade etmişlerdir.

Kitap Edinme Sürecinde Ders Kitaplarındaki Metinlere Yönelik Öğrenci Görüşleri

Ders kitabındaki metinlerin öğrencilerin kitap edinme isteğini uyandırmasına yönelik talepleri Çizelge 5'te gösterilmiştir.

Çizelge 5. Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Kitap Edinme İsteği Uyandırması

Kitap Edinme İsteği Uyandırma Durumları	f	%
Evet İlgi çekici olması	4	10,5
Evet Eğlenceli olması	1	2,5
Evet Yaşanmış hikâyeleri konu alması	1	2,5
Hayır İlgi çekici olmaması	20	51,2
Hayır Okuma zevkine uymaması	3	7,8
Hayır Sıkıcı olması	4	10,2

Güncel konuları ele almaması	3	7,8
Zaman yetersizliği	1	2,5
Kitap fiyatlarının pahalı olması	1	2,5
Çocuksu konuları ele alması	1	2,5
Toplam	39	100

Çizelge 5'e göre öğrencilerden hayır cevabı verenlerin açıklamalarında tüm cevapların %51,2'si Türkçe ders kitabında bulunan metinlerin ilgi çekici olmadığı için okuma isteği uyandırmadığı olarak görülmüştür.. Soruya evet olarak cevap veren öğrencilerin açıklamalarında ise tüm cevapların %10,5'inde ders kitabındaki metinlerin ilgi çekici olduğu belirtilmiştir.

Kitap Edinme Sürecinde Ders Kitaplarındaki Metinlere Yönelik Öğrenci Eleştirileri

Öğrencilerin ders kitabındaki metinleri tercih etmeme sebepleri Çizelge 6'da gösterilmiştir.

Çizelge 6. Öğrencilerin Türkçe Ders Kitabındaki Metinleri Tercih Etmeme Sebepleri

Tercih Edilmeme Sebepleri	f	%
Metnin konusunun ilgi çekici olmaması	18	29,6
Bilinmeyen sözcükleri içermesi	15	24,6
Yabancı sözcükler barındırması	10	16,4
Metnin konusunun güncel olmaması	9	14,7
Metnin uzun olması	8	13,1
Bir kere okunduğunda anlaşılması	1	1,6
Toplam	61	100

Çizelge 6'ya göre öğrenciler ders kitabındaki metinleri en çok (%29,5) konusunun ilgi çekici olmaması, bilinmeyen sözcükleri içermesi (%24,5), yabancı sözcükler barındırması (%16,3) gibi nedenlerle okumada zorlandıklarını ifade etmişlerdir.

Kitap Edinme Etkinlikleri Sonrasında Öğrencilerin Kitaba Ulaşmaları

Etkinlikler sonrası öğrencilerin kitap edinme eğilimlerinde değişiklik olup olmamasına yönelik yapılandırılmamış görüşme formu üzerinden görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Birinci Etkinlik: Kitap Tanıtımı

Birinci etkinlikte öğrencilerin tanıdığı bir yazarın kitabı öğretmen tarafından sınıfta tanıtılmıştır. Bu etkinlikte öğrencilerden kitabı almaları istenmemiş yalnızca kitap sınıfta tanıtılmıştır. Araştırmanın ikinci evresinde uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda elde edilen veriye göre yalnızca 1 (%4) öğrenci tanıtılan kitaba ulaşmıştır.

İkinci Etkinlik: Sınav

İkinci etkinlikte öğretmen Grace Lin'in Dağın Ayla Buluştuğu Yer adlı kitabı edinmelerini ve kitap üzerine sınav yapacağını ifade etmiştir. Öğrencilerin sınav sorumluluğunun kitap edinmelerindeki etkisinin ortaya koyulması istenmiştir. Öğretmen tarafından sınav yapılacağı belirtilen kitap sınıfa duyurulmuştur.

Öğrencilere sınavda çıkacak uyarısı verildikten sonra yapılan yarı yapılandırılmış görüşmede sonucunda öğrencilerin %92'sinin kitabı aldığı tespit edilmiştir. Sınav yapılacağı uyarısı 23 (%92) öğrencinin kitabı edinmelerini sağlamıştır.

Üçüncü Etkinlik: Yazar Söyleşisi

Üçüncü etkinlik Ayşe Yamaç adlı yazar okula davet edilmiş ve öğrencilerle buluşturulmuştur. Öneriler sunulduktan sonra yapılan yarı yapılandırılmış görüşmede sonucunda öğrencilerin %88'inin kitabı aldığı tespit edilmiştir. Yapılan etkinliğin güçlü yönü öğrencilerin yazarla tanışarak onunla yakından ilişki kurarak kitabı edinmek istemeleridir. Ö12'in görüşü de bu durumu doğrulamaktadır: "Hayatımda ilk defa bir yazarla buluştum ve bulduğum için çok mutluyum onla söyleşi yapmak kitaplarımı imzalatmak çok sevindirici bir duygu.". Diğer öğrenci görüşleri şöyledir: "Kitapları imzaladığı için okumak için daha çok heveslendim." (Ö2), "Cidden bizi anlayan insanların olduğunu öğrendim ve bu beni iyi hissettirdi." (Ö3), "Öncelikle biz kitap alamadık ama yazarın konuşması güzeldi." (Ö11).

Dördüncü Etkinlik: Müze Gezisi

Dördüncü hafta yapılan yazarın hayatına yönelik müze gezisinin güçlü yönü öğrencilerin yazarla bağlantı kurmasıdır. Müze gezisi sonrası yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda 6 (%24) öğrencinin Ahmet Hamdi Tanpınar'a dair araştırma yaptığı tespit edilmiştir. Bir öğrenci görüşü şu şekildedir: "Geziden sonra Ahmet Hamdi Tanpınar'ın zeki ve bilgili bir insan olduğunu öğrendim. Onun hakkında daha fazla bilgi toplamaya karar verdim." (Ö5).

Beşinci Etkinlik: Disiplinlerarası Çalışma

Beşinci hafta yapılan disiplinlerarası çalışmada öğrenciler sosyal bilgiler öğretmenleri ile Türkçe öğretmenlerinin Mavisel Yener'in Öğretmenim Atatürk adlı kitabını önermiştir. Öneriler sunulduktan sonra yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda 22 (%88) öğrencinin kitabı aldığı tespit edilmiştir. Yapılan etkinliğin güçlü yönü öğrencileri ikna etmesi ve merak uyandırmasıdır. Ö1 ve Ö4'ün görüşü de bu durumu doğrulamaktadır: "Güzel bir kitap olduğu ve bu kitabın bana bir şeyler kazandırabileceğini düşündüm ve bu kitabı okuma isteğimi arttırdı." (Ö1), "Bu kitabın bana bu kadar fazla tanıtılması bende o kitaba karşı bir ilgi uyandırdı." (Ö4).

Etkinlikler sonrasında öğrencilerin en çok sınav etkinliği (%92) ile belirtilen kitabı edindikleri tespit edilmiştir. Bu etkinliği %88 ile yazar daveti ve disiplinlerarası çalışma etkinlikleri takip etmiş, en düşük kitap edinme oranı %4 ile kitap tanıtımı etkinliğinde gerçekleşmiştir.

Grafik 1. Etkinliklerin Öğrencilerin Kitap Edinmeye Yönlendirme Oranları

Kitap Edinme Etkinliklerine Dair SWOT Analizi

Beş hafta boyunca uygulanan kitap edinme etkinliklerinden sonra öğrencilerin yazılı ve sözlü olarak görüşleri alınmıştır. Alınan görüşlerden her bir etkinliğin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri ortaya çıkartılmıştır.

Çizelge 7. Kitap Edinme Etkinliklerine Dair SWOT Analizi

Kitap edinme etkinlikleri	Güçlü yönleri	Zayıf yönleri
1. Kitap tanıtımı	İşlenen metin yazarının farklı bir kitabıyla karşılaştırılması	Kitabın yalnızca sınıfta ve 1 kez gösterilmesi Öğretmenin kitabı edinmelerini istememesi
2. Sınav	Seçilen kitabın öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından edinilmesi	Kitap edinmede zorunluluk hissedilmesi Sınav notu için okuma yapılması
3. Yazar söyleşisi	Kitap edinme oranını artırması	Yazara ulaşmada zorluk yaşanması Yazar davetinin planlanması
4. Müze gezisi	Yazarın yaşamının öğrenilmesi Okul dışı öğrenme ortamının oluşması	Zamanın kısıtlı olması
5. Disiplinlerarası çalışma	İlgili bağlantıların ve anlamlı ilişkilerin kurulması Dikkat çekici olması	Öğretmenlerin ortak zaman belirlemesi
Kitap edinme etkinlikleri	Fırsatlar	Tehditler
1. Kitap Tanıtımı	Yeni bir kitap tanıtılması	Bütçe yetersizliği İlgi çekmemesi
2. Sınav	Kitabın okunmasını sağlaması	Kitap okumanın koşula bağlanması
3. Yazar söyleşisi	Yazarla tanışılması	Yazarla ilgili olumsuz tutum geliştirme Gezinin programlanması
4. Müze gezisi	Merak duygusunun ortaya çıkması	Hava durumu Ulaşım problemleri
5. Disiplinlerarası çalışma	Okuma isteği uyandırması	Farklı disiplinlerde aynı kazanımların bulunmaması

Öğrencileri Kitap Edinmeye Yönelten Etkenler

Kitap edinme etkinlikleri sonrasında öğrenciler kitap almaya yöneltilen etkenler şu şekildedir:

Çizelge 8. Öğrencileri Kitap Almaya Yönelten Etkenler

Kitap Almaya Yönelten Etkenler	f	%
Sınavının yapılması	23	16,0
Öğretmen önerisi	19	13,3
Arkadaş önerisi	18	12,7
Dizisi/filmi	17	11,9
Reklam	14	9,9
Kapak görselliği	13	9
Çok satanlar listesinde yer alması	12	8,4
Ucuz olması	9	6,3
Arkadaş etkisi	9	6,3
İlgi çekici olması	6	4,2
Manga kitapları	2	1,4
Görselinin çok olması	1	0,6
Toplam	143	100

Öğrencileri kitap almaya yönelten etkenlerle ilgili verilen cevaplarda %16,0 oranında sınavı yapılacaksa kitap alındığı görülmüştür. Bu durumu %13,3 ile öğretmen önerisi, %12,7 ile arkadaş önerisi durumları takip etmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Öğrenciler uygulama öncesinde kitap edinmede en çok “konusunun ilgi çekmesi”nin etkili olduğunu belirtirken uygulama sonrasında öğrencileri kitap almaya yönelten etkenler araştırıldığında ilgi çekici olduğu için kitap edinme oranı %4,2 olarak görülmüştür. Kitap almaya yönelten etkenlerde sınav yapılacağı için kitap edinme oranı %16 olarak görülmüştür. Tella ve Akande (2007, s. 132) de bir ilköğretim okulunda yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin büyük bir kısmının sınav amaçlı okuma yaptıklarını belirtmişlerdir.

I. dönem, 19 hafta boyunca işlenen 17 metin sonrasında yalnızca öğrencilerin %4’ü ders kitabındaki yazarın farklı bir kitabına ulaşmıştır. Hâlbuki Dedeoğlu ve Kardeş (2014, s. 55) yaptıkları çalışmalarında çocukların öğrenmeyi sevdiklerini ve okudukları herhangi bir metnin onları farklı türlere ulaşmaya yönlendirmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Araştırmacılara göre yazarların diğer eserlerinin de incelenmesi öğrencilerin geniş bir yazar repertuarının oluşmasını, ders kitaplarının dışında kitaplarla karşılaşmalarını ve ilgilerini fark etmelerini sağlayacaktır.

Ders kitabındaki metinlerin öğrencilerdeki okuma isteği oluşturmasını yönelik soruda verilen cevapların yalnızca %10,5’i metinlerin ilgi çekici olmasını ifade etmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplarda %51,2 oranında ilgilerini çekmediği, okuma zevki uyandırmadığı ifade edilmiştir. Camp (2006, s. 8) çalışmasında okuma materyalinin öğrencilerini öğrenme konusunda heyecanlandırması, daha fazlasını istemeye yönlendirmesi gerektiğini belirtmiştir... Yazara göre bu durum, geleneksel ders kitaplarındaki okuma alıştırmalarının takip etmekten daha anlamlıdır.

Ders kitabındaki metinlerin öğrenciler tarafından okunmak için tercih edilmemeleri için en çok konuların ilgi çekici olmaması, bilinmeyen sözcük içermesi, yabancı sözcük içermesi gibi nedenleri dile getirmişlerdir. Camp (2006, s. 8) çalışmasında bunun için ders kitabındaki metinle karşılaşmadan önce öğrencilerin ihtiyaç duyacakları sözcük ve kavramlara ilişkin bir rehber olması gerektiğini ifade etmiştir. Yazara göre bu durum öğrencilerin metni daha iyi anlamalarına ve sözcük dağarcıklarının gelişimine yardımcı olur.

II. dönem 10 hafta boyunca 5 kitap edinme etkinliği gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliklerden en çok sınav etkinliğinde öğrencilerin kitap edindikleri görülmüştür.

II. dönem 10 hafta boyunca işlenen beş kitap edinme etkinliği sonrası öğrencilerin görüşleri ele alınmış; her bir etkinliğin güçlü, zayıf yönleri ile avantaj ve dezavantajları ortaya çıkarılmıştır.

Birinci etkinlik olan kitap tanıtımında öğrenciler, tanıtılan kitabın alınmasının zorunlu olmadığı için önemli olmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Alanyazında kitap tanıtımlarının öğrencilerin kitap okumalarında etkili olduğu belirtilmesine rağmen (Yalman, Özkan ve Başaran, 2015, s. 441) öğrencilerin %4'ü sınıfta tanıtılan kitaba ulaşmıştır. Yapılan SWOT analizinde öğrenciler öğretmenin yeni bir kitap tanıtmasını fırsat olarak değerlendirirken zayıf yön olarak ortaya çıkan öğretmenin kitabı edinmeleri için bir istekte bulunmaması durumu sonucunda öğrenciler kitabı edinmemişlerdir. İkinci etkinlik olan sınav etkinliğinde belirlenen kitabı öğrencilerin %92'si edinmiştir. Bu etkinliğin güçlü yönü öğretmenlerin zümre toplantısında okutulması ve sınav yapılması için belirledikleri kitabın önerilmesidir. Kitabın okunmasının sağlanması fırsat olarak görülmüştür. Zayıf yönü ise sınav etkeni dolayısıyla öğrencilerin kendilerinde zorunluluk hissetmesidir. Kitap okumanın bir koşula bağlanması tehdit durumu olarak belirtilmiştir. Sınav etkinliği öğrencilerin en fazla oranda kitap edindikleri etkinlik olmuştur. Alanyazında da okuma sürecinin takip edilmesi için okunan kitaba yönelik sınavlar yapılması okuma ilgisinin artırdığı belirtilmiştir (Karatay ve Dilekçi, 2020, s. 1285). Üçüncü etkinlik olan yazar söyleşinde öğrenciler yazarla tanıştıkları için kitabını edinmek istediklerini ifade etmiştir. Öğrencilerin %88'i yazar söyleşisi etkinliğinde yer alan Ayşe Yamaç'ın kitaplarını edinmişlerdir. Etkinlikler üzerine yapılan SWOT analizi de bu durumu desteklemektedir. Öğrenciler yazar söyleşisi etkinliğini yazarla tanışacak oldukları için olumlu bulduklarını bildirmişlerdir. Yazar daveti MEB'in hazırladığı yardımcı materyallerde okuduğunu anlamayı destekleyecek öneriler olarak belirtilmiştir (MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 2019, s. 60). Etkinliğin olumsuz yönü ise daha çok planlama, yazarın ulaşımı konusunda yaşanmıştır. Dördüncü etkinlik müze gezisinde öğrenciler yazarın hayatına dair somut eşyalarla karşılaşmayı ve okul dışı bir gezi olmasını olumlu değerlendirmiştir. Etkinliğin olumsuz yönü aslında müze gezisinin ders kitabındaki ilgili yazar üzerine gerçekleşmemesinde yaşanmıştır.

Dördüncü etkinlik olarak uygulanan Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müzesi gezisinden sonra öğrencilerin yazarın kitabını edinmedikleri görülmüştür. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın eserleri ders kitabında bulunmamaktadır. Öğrencilerin kitabı edinmemesinin sebebi olarak yazarın eserlerinin ortaöğretim öğrencilerinin yaş grubuna yönelik olması düşünülmektedir

Beşinci etkinlik disiplinlerarası çalışmada öğrenciler her iki öğretmenin de aynı kitabı önermesini merak ve okuma isteği uyandırma açısından olumlu bulmuşlardır. Öğrencilerin %88'inin kitabı edindikleri görülmüştür. SWOT analizine göre de disiplinlerarası çalışmada, ilgili bağlantıların kurulması ve etkinliğin dikkat çekici olması güçlü yön olarak ortaya çıkarken etkinliğin planlamasında yaşanabilecek zorluklar zayıf yön olarak görülmüştür.

Kitap edinme etkinlikleri sonrası her bir etkinliğin güçlü, zayıf yönleri ile avantaj ve dezavantajları SWOT analizine göre ortaya çıkarılmıştır. SWOT analiziyle öğrencilerinin kitap okuma eğilimini artırmayı planlayan öğretmenlere; araştırmada uygulanan etkinliklerin güçlü ve zayıf yönlerini, fırsat ve tehditlerini göstermek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırmada sınav yapılacağı uyarısı bir tehdit olarak belirlense de öğrencilerin en çok kitap edindikleri etkinlik olarak ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlere öğrencilerin kitap edinme eğilimlerini etkilemek için yazar söyleşisi düzenlemeleri veya farklı branştaki öğretmen ile iş birliği yaparak okuma kitabı belirlemeleri, belirlenen kitaba yönelik değerlendirme yapılması önerilmiştir.

Kaynakça

- Aydın, G. & Ayrancı, B. B. (2018). Reading preferences of middle school students. *World Journal of Education*, 8(2), 127-139.
- Batur, Z., Gülveren, H. & Bek, H. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 32-49.
- Benzer, A. (2019). Türkçe ders kitaplarının PISA okuma becerileri yeterli düzeyleri ile imtihanı. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 7(2), 96-109.
- Binbaşıoğlu, C. (1994). Ders kitapları üzerine. *Çağdaş Eğitim*, 19(195), 33.
- Brown, A. P. (2008). A review of the literature on case study research. *Canadian Journal for New Scholars in Education*, 1(1), 1-13.
- Camp, D. (2006). *Pairing fiction & nonfiction*. USA: Scholastic Teaching Resources.
- Chettri, K. & Rout, S. K. (2013). Reading habits-an overview. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 14, 13-17.
- Coşkun, E. & Taş, S. (2008). Ders kitaplarına metin seçimi açısından Türkçe öğretim programlarının değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 59-74.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*, (Çeviren: M. Bütün ve S. B. Demir.). Siyasal Yayın Dağıtım.
- Dedeoğlu, H. ve Kardaş, N (2014). Kurgusal ve bilgilendirici çocuk kitapları ile oluşturulan eşleştirilmiş metin setlerinin sınıf içi etkinliklerde kullanımı. *Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama*, 24, 51-62.
- Gao, Y. (2021). Research on the reading tendency of young people in zhuhai in the new era. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 575, 233-239.
- Güngör, E. (2009). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı ile Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Inderjit, S. (2014). Reading trends and improving reading skills among students in Malaysia. *International Journal of Research in Social Sciences*, 3, 70-81.

- İşcan, A., & Karadağ, K. (2021). İlkokul 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki resimlerin metinlerle uyumunun incelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 196-215.
- İşeri, K. (2007). Altıncı sınıf Türkçe ders kitabının ilköğretim Türkçe programının amaçlarına uygunluğunun değerlendirilmesi. *Dil Dergisi*, 136, 58-74.
- Karatay, H., & Dilekçi, A. (2020). Okuma alışkanlığı hakkında Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1269-1290.
- Mahbubur Rahman, A. S. M., Faisal Haque, Md., & Lutful Arafat, Md. (2020). Changing tendency of reading habits and attitudes at undergraduate level: a survey on the students of Hajee Mohammad Danesh Science and Technology University, Bangladesh. *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*, 17(6), 9409-9425.
- McColvin, L. R. (1929). The reading habits. *Library Review*, 2(4), 197-202.
- MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. (2019). *Etkinlik kitabı*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2013). Çocuk gelişimi ve eğitimi çocuk edebiyatına giriş. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Çocuk%20Edebiyatına%20Giriş.pdf
Erişim tarihi: 23.06.2022.
- MEB. (2017). *Akademik becerilerin izlenmesi ve değerlendirilmesi 8. sınıflar raporu*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2019). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı (1-8. sınıflar)*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Taylor, B. M., Frye, B. J., & Maruyama, G. M. (1990). Time spent reading and reading growth. *American Educational Research Journal*, 27(2), 351-362.
- Tella, A., & Akande, S. (2007). Children reading habits and availability of books in botswana primary schools: implications for achieving quality education. *The Reading Matrix*, 7(2), 117-142.
- Ulu, H. (2019). Examining the relationships between the attitudes towards reading and reading habits, metacognitive awarenesses of reading strategies, and critical thinking tendencies of pre-service teachers. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 6(1), 169-182.
- Vinterek, M., Winberg, M., Tegmark, M., Alatalo T., & Liberg, C. (2022). The decrease of school related reading in swedish compulsory school—trends between 2007 and 2017. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 66(1), 119-133.
- Yalman, M., Özkan, E., & Başaran, B. (2015). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi: Dicle Üniversitesi örneği. *Ekev Akademi Dergisi*, 61, 441-456.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Book Acquisition Tendencies of Middle School Students

In contemporary education, technological advancements have significantly impacted teaching and learning processes. However, textbooks remain essential tools for both students and teachers, playing a pivotal role in directing students towards books. Despite this, students often prioritize reading for academic purposes over reading for pleasure. Understanding the factors that motivate students to acquire books and the role of textbook content in this process is crucial for fostering reading habits.

In this context, the following questions were explored:

1. What are the factors that motivate middle school students to acquire books?
2. What is the role of the texts in Turkish textbooks in promoting book acquisition?

3. What variables influence students' book acquisition?

In this study, a case study design, which is one of the qualitative research methods, was applied. A holistic single-case design was used. The purpose of this study was to reveal the relationship between book acquisition activities and the book acquisition tendencies of middle school students. The study group consisted of 6th-grade students from a middle school in Istanbul during the 2021-2022 academic year. There were 25 students in the study group. The research data were collected through unstructured interview forms, semi-structured interview forms, and in-depth individual interviews. After each activity, semi-structured interview forms, referred to as student diaries, were administered to the students. A SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) analysis was created based on the student diaries applied after the additional activities in the second phase of the study.

The study's implementation process was planned based on the first semester's annual plan, while the reading activities prepared by the researchers were implemented in the second semester. At the end of the first semester of the 2021-2022 academic year, structured interviews were conducted with students to determine how the texts in the Turkish textbook directed them towards source books. In the second semester, a 10-week book acquisition activity was conducted. A plan consisting of five activities was prepared. The implementation process of the five activities is as follows:

1. Book Introduction: The book "Başparmak Çocukları" by Ünver Oral was introduced to the students in class.
2. Exam: The book "Where the Mountain Meets the Moon" by Grace Lin was selected for an exam.
3. Author Meeting: A meeting was organized with the author Ayşe Yamaç.
4. Museum Visit: A visit was organized to the Ahmet Hamdi Tanpınar Literature Museum.
5. Interdisciplinary Study: The Turkish and social studies teachers recommended the book "My Teacher Atatürk" by Mavisel Yener to the class. The book was chosen because it included learning outcomes from both disciplines.

In the findings, students indicated that the most important factor in book acquisition was that the topic should interest them (16%). The least influential factors were the number of pages (3.5%) and advertising (3.5%). Only 4% of the students stated that they had accessed the books of the authors in the textbook. According to the students, they had difficulty reading the texts in the textbook mainly because the topics were not interesting (29.5%), the texts contained unfamiliar words (24.5%), and the texts included foreign words (16.3%).

The rates at which students acquired books after the Book Acquisition Activities are as follows:

- Book Introduction: 1 student (4%) acquired the introduced book.
- Exam: It was determined that 92% of the students acquired the book. The warning that there would be an exam prompted 23 students (92%) to acquire the book.
- Author Meeting: It was found that 88% of the students acquired the book.
- Museum Visit: After the museum visit, it was found that 6 students (24%) conducted research on Ahmet Hamdi Tanpınar.
- Interdisciplinary Study: After the semi-structured interviews, it was found that 22 students (88%) acquired the book.

Before the implementation, students indicated that the most influential factor in book acquisition was the "interest in the topic," but after the implementation, the rate of acquiring books due to interest in the topic was only 4.2%. The purpose of the SWOT analysis was to show teachers, who plan to increase students' reading tendencies, the strengths, weaknesses, opportunities, and threats of the activities applied in the study. Accordingly, while the warning of an exam was identified as a threat, it was also the most effective activity in promoting book acquisition among students. As a

result of the study, it was recommended that teachers organize author meetings or collaborate with teachers from different disciplines to select a reading book and conduct assessments related to the selected book to influence students' book acquisition tendencies.